

Tekniska konsumenten 1914 - 1943

Översikt

Tekniska konsumenten tillsattes 1 januari 1914 och skulle bistå industribyrån i dess dagliga värv (instruktion i SFS 1913:332). Konsumenten skulle biträda industribyrån vid handläggningen av ärenden rörande hantverk och annan mindre industri. Vidare skulle konsumenten ta del av utvecklingen inom det tekniska området såväl utrikes som inrikes för att hålla sig å jour med tidens tekniska landvinningar. Även ett deltagande i det fackliga föreningslivet på området för att lära känna de intressen som krävde hans beaktande var av vikt. Med den kunskapen skulle konsumenten hos kollegiet föreslå de åtgärder som kunde vara till gagn för de tekniska yrkens befrämjande. Det som konsumenten primärt kom att handlägga var resestipendier, hantverkslån och lärlingsutbildningar.

År 1920 inrättades Kommerskollegiets industribyrå genom att byrån för bergshantering och andra industriella näringar delades i två byråer, industribyrån och bergsbyrån (SFS 1919:891).

I samband med omorganisationen år 1920 decentraliserades kollegiets diarieföring vilket kom att innebära att tekniska konsumenten mellan åren 1920 – 1943 fördes egna diaries. År 1944 överflyttades diarieföringen till industribyrån och arkivbildningen uppgick i huvudarkivet. Befattningen som teknisk konsulent upphörde då den siste innehavaren av titeln gick i pension år 1947.

Handlingar äldre än år 1914 har tillförts till tekniska konsumenten från kollegiets huvudarkiv vilket medför att även äldre handlingar etc. är arkivlagda under tekniska konsumenten.

I tekniska konsumentens arkiv finns tre huvudgrupper av handlingar; de som berör resestipendier, hantverkslån samt lärlingsutbildning.

Reseunderstöd

Grupp 14 A – S omfattar stipendieansökningar, reseunderstöd och reseberättelser. Kommerskollegium utdelade reseunderstöd såväl från statliga som enskilda fonder. De ur statliga medel utbetalade stipendierna utdelades till arbetare, idkare, tekniker samt verkmästare och förmän I arkivet ingår även ett fåtal handlingar rörande bergstekniker.

Kommerskollegium fördelade även stipendiemedel ur den Possehlska fonden. Fonden instiftades år 1912 genom att senator Emil Possehl innehavare av järnfirman L Possehl och kompani i Lübeck till Kommerskollegium skänkt 100 000 mark för instiftandet av en fond för näringsidkare, köpmän eller tekniker vilka ville bedriva studier i Tyskland. För tekniker fordrades avgångsexamen från teknisk skola samt för köpmän avgångsbetyg från handelshögskola eller högre handelsinstitut. Stipendiesumman fick år 1912 ej understiga 1 200 kr. Stipendiesumman kom senare att ökas. Före resans anträdande skulle stipendiaten ingiva en resplan samt efter studietiden ingiva en reseberättelse som kunde godkännas av kollegiet. Kravet på inlämnande av reseberättelse var gemensamt för samtliga stipendiaterna och ett villkor för att hela stipendiesumman skulle utbetalas.

Hantverkslån

Hantverkslånen utbetalades fram till år 1936 ur ”Fonden för befrämjande av hantverk och därmed jämförlig industri”. Efter 1 juli 1936 sammanslogs denna fond med lånefonden för ackords- och förlagslån till Statens hantverkslånefond. För tiden efter 1 juli 1936, se huvudarkivets [historik](#).

Avsikten med lånefonderna var att ge hantverkare och små industrier möjlighet till lån för anskaffande av maskiner eller dyrare arbetsredskap. Från och med 1 juli 1936 har ansökningarna om lån och beviljade lån överförts till arkivbildaren lånehandlingar. Ärenden rörande allmänna villkor för fonden åren 1936 – 1943 har diarieförts i Kommerskollegiets huvudarkiv, se FI aa vol. 853 – 854.

Statsunderstöd för utbildande av lärlingar

År 1911 avgav Sveriges hantverksorganisation en remiss som behandlade frågan huruvida ett system med statsunderstöd till väl kvalificerade mästare vid deras utbildning av lärlingar. Med lärling förstods arbetare som fyllt 16 år men ej 21 år och var anställd hos yrkes- eller industriidkare. De handlingar i tekniska konsulentens arkiv som berör lärlingsutbildningen är huvudsakligast protokoll och beslut angående lärlingsunderstöd. Anställningskontrakt mellan mästare, lärling och utlåtande om avlagt lärlingsprov.

Redogörelsen ovan ska ses som en introduktion till tekniska konsulenten och dess verksamhet. Således är inte hela verksamheten genomgången. För vidare fördjupning se litteraturförteckning.

Historik skriven av Birgitta Angelberg-Edlund år 1985.
Omarbetad av Oscar Schad i november 2018, Stockholm.

Litteratur

Gerentz, Sven. *Kommerskollegium och näringslivet: 1651 – 1951*. Stockholm: Kommerskollegium, 1951.

Hall, Bo G (red). *Det svenska urverket: Kommerskollegium 350 år*. Stockholm: Kommerskollegium, 2001.